

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 19

Рівне – 2010

Збірник наукових праць

«Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії»

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 19. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2010. – 309 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України
часопис „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії”
визнано фаховим виданням у галузі історичних наук
(постанова від 17 квітня 2010 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 2 від 24 вересня 2010 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

23. Милостанов Н.Н. Константин Александрович Зильберник – организатор хирургической помощи в Лебедине и Лебединском уезде// Клиническая хирургия. – 1980. - № 6. – С. 68 – 69.
24. Г. Харьков. Справочник по городскому общественному управлению. – Х., 1913. – 103 с.
25. ДАСО. – Ф.1. – Оп. 1. – Спр. 37.
26. Антонов А.Л., Масмінчук В.Л., Парамонов А.Ф. История Харьковского городского самоуправления 1654 – 1917. – Х.: Регион – Информ, 2004. – 192 с.
27. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 3. – Спр. 14412.
28. ДАЧО. – Ф. 469. – Оп. 1. – Спр. 40.
29. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 69а. – Спр. 110.
30. ДАСО. – Ф. 828. – Оп. 1. – Спр. 54; Ф.1. – Оп. 1. – Спр. 24.
31. ДАЧО. – Ф. 128. – Оп. 23. – Спр. 1443.
32. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 19 в. – Спр. 73; Ф. 127. – Оп. 23 б. – Спр. 42.
33. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 8 в. – Спр. 219.
34. ДАХО. – Ф. 127. – Оп. 7 в. – Спр. 11.
35. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 8 в. – Спр. 38.
36. Галайба В. Дифтериту сказали «ні» ще в минулому столітті// Вечірній Київ. – 1996. – 23 вересня. – С. 5; Дифтерия в Черниговской губернии в 1900 г. – Чернигов: Тип. Губернского земства, 1902. – 12 с.
37. ДАХО. – Ф. 3. – Оп. 13. – Спр. 123; ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 13 в. – Спр. 32.
38. Російська національна бібліотека м. Санкт – Петербург. – Ф. 600. – Спр. 1730.
39. ДАЧО. – Ф. 127. – Оп. 23. – Спр. 1428.

УДК 281.9

Шугасва Л.М.

В ПОШУКАХ ІСТИННОГО ПРАВОСЛАВ'Я. ІНОКЕНТІЙ БАЛТСЬКИЙ

У статті аналізується становлення і діяльність Інокентія Балтського (Івана Васильовича Левізора). Результатом його діяльності стало утворення нової релігійної течії православного кореня, харизматичної за суттю, – інокентіївців.

Ключові слова: Інокентій Балтський, інокентіївці, Православна церква, течія харизматичного спрямування, містицизм.

В статье анализируется становление и деятельность Иннокентия Балтского (Ивана Васильевича Левизора). Результатом его деятельности стало создание нового религиозного течения православного корня, харизматического по своей сущности, – иннокентиевцев.

Ключевые слова: Иннокентий Балтский, иннокентиевцы, Православная церковь, течение харизматической направленности, мистицизм.

The formation and activity of Inokenty Baltsky is analyzed in the article. The result of his activity has become a creation of new religious trend of Orthodox root charismatic by nature-innokentievtsy.

Key words: Inokenty Baltsky, Innokentievtsy, Orthodox Church, the trend of charismatic orientation, mysticism.

У вітчизняній релігієзнавчій та й історичній науці ХХ – початку ХХІ ст. ст. в силу низки причин як об'єктивного так і суб'єктивного характеру залишилась непоміченою значна кількість релігійних діячів, які у пошуках істинного православ'я, створювали нові релігійні системи (можливо й несподівано для самих себе), мали і мають досить велику кількість послідовників, в тому числі і постать Інокентія Балтського (Івана Васильовича Левізора).

На початку ХХ ст. на теренах Херсонщини, Одещини та Поділля набуває поширення діяльність нового релігійного утворення – інокентіївців.

Засновником нового вчення виступив ієромонах Балтського монастиря Інокентій Балтський. Іван Васильович Левізор (Інокентій) народився у 1875 р. у бідній молдавській родині. У віці двадцяти років він поступає у Добрушський монастир, що на Бесарабії, де й розпочинає свою діяльність у якості проповідника. Згодом І. Левізор починає подорожувати по монастирях, знайомитися з їх традиціями й устроєм, відвідує Києво-Печерську лавру. Зрештою Левізор осів у Балтському монастирі у якості ієромонаха Інокентія. Саме у стінах цього монастиря він остаточно сформував свій світогляд. Сучасники згадували, що Інокентій володів талантом оратора, мав приємну зовнішність, яка імпонувала оточенню. „Високий, стрункий, плечистий. Лице довгообразе, смугляве, з чистою оксамитовою шкірою. Довгий, простий ніс вишукано тонкий, червоні губи міцно стиснуті, ніби в якомусь напруженні. Очі, віясті, чорні, виглядали наче з безодні. Уся постать була дужа, поважна. Це було лице, що викликало на одвертість. І тільки десь у куточках, де ніс сходився з лобом, прокладалися risks сваволі і упертості. А брови, збігаючись на носі, одміняли лице, і з-під них визирали вже очі другої людини: допитливої, хитрої” – таким бачився Інокентій письменнику Лесю Гомону [1, с. 4].

У Балтському монастирі Інокентій розпочинає свою бурхливу діяльність: з Почаївського монастиря він запросив двох ченців – Варлаама і Гавриїла, які стали сумлінними виконавцями волі Інокентія і сприяли розквіту Балтського монастиря. Але, очевидно, найдоленоснішим для Інокентія вчинком було проголошення

святим Феодосія Левицького, який був пересічним священником і помер у першій половині XIX ст. Інокентій оголосив його моці нетлінними і переніс їх із кладовища у Троїцьку церкву монастиря. Згодом ім'я Левицького було присвоєне Балтському монастиреві [2, с. 17-16]. У печерному приміщенні, поруч із труною, були розміщені вериги, які начебто носив святий Феодосій для умиротворення плоті, і милиці, які слугували доказом „чудесного зцілення”, за його молитвами, кульгавого на обидві ноги. Велика кількість паломників, особливо із південних губерній, йшла на поклон до святого Феодосія у Балтський монастир. З цього моменту Інокентій і стає „богонатхненним пастирем”, який покликаний лікувати духовні й фізичні хвороби людей.

Спочатку Інокентій творив „чудеса” лише від імені святого Феодосія Левицького, але згодом цю місію замкнув лише на собі. Одночасно широко поставив агітацію власного вчення. До послуг Інокентія була друкарня у м. Балта, а також друкарня І. Фесенка у м. Одеса. Його послідовники їздили Україною й Молдовою з пропагандою вчення. Близька подруга Інокентія, Соломонія, наприклад, організувала громади інокентіївців у Кам'янці-Подільському, у м. Кам'янці.

У Подільській, Херсонській, Бессарабській і навіть у Київській губерніях поширювалась слава про Інокентія як про великого святого, чудотворця, який вступив через посередництво святого Феодосія Левицького у постійне спілкування з Богом.

Інокентій оголосив себе пророком, Святим Духом, третьою особою Святої Трійці, утіленим Богом, спасителем світу [4, с. 418].

Провідною ідеєю проповіді Інокентія був крайній містицизм. Поширенню й утвердженню містицизму сприяла аудиторія проповідника – кількатисячна армія безграмотних селян.

В есхатологічному вченні Інокентія переважають апокаліптичні настрої. Новоявлений „утілений Бог” передрікав події всесвітнього масштабу: скорі настання Страшного Суду і кінця світу [5, № 16]. Стосовно термінів настання світу, то проповіднику, за свідченнями сучасників, їх доводилося періодично переносити [5, там само]. Парадоксальним є той факт, що незважаючи на відверту плутанину „відстрочки” кінця світу, довіра до пророкувань Інокентія серед його прихильників була непохитною. Він вважав, що для того, щоб страшні події (кінець світу) не застали людину зненацька, потрібно заздалегідь щиро покаятися. На думку Інокентія, повне і рішуче покаєння полягало у невідкладній ліквідації свого майна і в переселенні його власника до Балтського монастиря [5, там само].

У своїх проповідях Інокентій закликав до утримання від подружнього життя; забороняв уживати м'ясо. Усі свої проповіді він намагався обґрунтовувати Біблією. Так, наприклад, уживання свинини забороняв тому, що за євангельським оповіданням, біси вселилися у цих тварин [Мт. 8, 31-32].

Була у вченні Інокентія ще одна особливість. Це активна пропаганда копання колодязів, але обов'язково за кошти, зібрані у парафії. Копання колодязів найтіснішим чином було зв'язане з есхатологічним ученням. На думку Інокентія, саме це мало стати запорукою спасіння душі у майбутньому „знищенні світу” [5, там само]. Для того, щоб досягти найвищої благодаті, проповідник мав обов'язково благословити майбутні роботи. Лише за такої умови колодязі вважалися богоз'явленими.

У своїй проповідницькій діяльності Інокентій в основному дотримувався ритуалу і культу Православної церкви. Але все ж були і свої особливості. Так, наприклад, спеціальний обряд – відправлення сорока панахид (сорокоуст) за кожним мертвонародженим або померлим нехрещеним немовлям [3, с. 23]. Служба відбувалась обов'язково за кошти батьків або ж родичів дитини. На думку Інокентія, такі панахиди мали замінити дітям хрещення і забезпечити Царство небесне.

До правил інокентіївської віри слід віднести заборону жінкам носити довге волосся, тому що, на думку проповідника, волосся має властивість притягувати диявола.

Хоча Інокентій діяв у руслі Православної церкви і на території монастиря, його вчинки викликали занепокоєння і невдоволення вищих духовних осіб. Найбільше занепокоєння викликала містична сторона діяльності проповідника і фінансові питання. Ми вважаємо, що абсолютно не безпідставно вище духовенство вбачало в діяльності Інокентія пряму загрозу православ'ю. З цих причин Інокентія переводять у Свято-Троїцький монастир м. Кам'янця-Подільського під особистий нагляд кишинівського єпископа Серафима. Але й на новому місці він не припиняє своєї діяльності, а навпаки, поглиблює її. Сучасники писали, що саме у Кам'янці-Подільському із рук у руки починають передаватися його священний посох і пояс, які буцімто мають цілющі властивості, а також миро, яке завдяки Інокентію отримало таємничу силу визначати грішна людина чи праведна [7, арк. 97]. Свято-Троїцький монастир був переповнений паломниками, котрі прагнули чудесного зцілення. Таким чином, у Кам'янці-Подільському діяльність Інокентія набуває ще більш містичного характеру, а кількість його послідовників невпинно зростає. Звичайно, що така ситуація не могла не викликати занепокоєння у представників влади і вищих духовних осіб Православної церкви, і в грудні 1911 р. була створена особлива медична комісія, яка перевірила стан психічного здоров'я Інокентія. Висновок комісії був таким: проповідник страждає манією величчя на релігійному ґрунті. Але як не дивно, на нашу думку, наслідком діяльності медичної комісії стала не заборона проповідницької діяльності Інокентія, а заслання його у Муромський монастир. Така позиція влади і Православної церкви дозволяє нам поставити під сумнів діагноз проповідника. Очевидно, що вищі ієрархи Православної церкви докладали всіх зусиль, щоб обмежити і зовсім заборонити проповідницьку діяльність Інокентія, але у той же час не хотіли і боялись визнати, що таке явище стало можливим саме у лоні церкви і з її благословення. До речі, замість того, щоб визнати свої помилки, визнати кризові явища у православ'ї, церква традиційно оголошує опозиційно налаштованих проповідників психічно хворими або ж ув'язнює у монастирі. Так було з М. Ільїним, з К. Мальованим, з В. Підгорним, які саме в лоні Православної церкви вибудували

свою нову релігійну систему. Такі ж методи Православна церква і влада будуть застосовувати і в подальшому.

Ще в пору перебування у сані ієромонаха Балтського монастиря, Інокентій задумав будівництво власного монастиря (сучасна територія Молдови). Монастир він вирішив назвати „Райським садом”, що, на його думку, в очах віруючих мало символізувати „небесний рай” на землі. Для повноти схожості свого „раю” з небесним Інокентій вирішив розбити в ньому великий плодovиноградний сад і влаштувати катакомби. Влаштування печер, на думку Інокентія мало символізувати катакомби первісних християн. Дослідники відзначали, що „райські катакомби” – досить неординарне як за своєю архітектурою, так і за своїм завданням будівництво [3, с. 63; 4, с. 421]. Печери були збудовані фундаментально; зводи вимощені гранітом і залиті цементом. Будівничі навіть потурбувалися про вентиляцію. У печерах на глибині 4-5 метрів були збудовані дві церкви: чоловіча і жіноча, продовольчі склади, кухні. Навіть в архітектурі печер чітко виявляється, на наш погляд, апокаліпсизм есхатологічних поглядів Інокентія. Перед скорою кончиною світу в печерах буде відбуватися суд, а верховним судією виступить сам Інокентій.

До „Райського саду” йшли тисячі паломників, велика кількість яких осідала у катакомбах і поступово обзаводилась господарством. Інокентій оточив себе „апостолами”, запросив до себе священика і декількох ченців. Саме у період діяльності „Райського саду” інокентіївці усвідомлюють себе остаточно відокремленою від православ'я громадою і звертаються до уряду з проханням про відокремлення їх від лона Православної церкви і визнання в якості самостійного релігійного об'єднання [3, с. 93]. Але прохання інокентіївців залишилось без відповіді.

Деякі дослідники вважали, що культ інокентіївців вирізнявся крайнім бузувірством, зокрема культивувався суїцид як вища форма служіння і відданості Інокентію – „татуню”, який у відповідності до легенди його послідовників, відходячи на небеса, закликав за собою і всіх єдиновірців [6, с. 208].

Загинув Інокентій у 1919 р. Обставини його смерті так і залишилися не з'ясованими. Після його смерті релігійне об'єднання не припинило свого існування. Очолили його брати Іван і Олександр Куляки. Ще за життя Інокентія релігійне об'єднання набуло різкого антирадянського спрямування.

Інокентіївці досить активно діяли практично до 60-х років ХХ ст. Діяльність громад була підпільною. У 1977 р. на території України, за інформацією Державного комітету у справах релігій при Кабінеті міністрів УРСР діяло 3 громади інокентіївців: у с. Сирово Врадіївського району Миколаївської області, у м. Балта і у с. Липецьке Котовського району Одеської області [7, арк. 97]. Можливо, громад інокентіївців було й більше, але оскільки вони всі діяли у глибокому підпіллі, то з'ясувати цей факт важко. У сьогоденній Україні діє дві громади – на території Одеської області.

Отже, на підставі досліджених нами джерел і літератури ми можемо говорити про те, що релігійне об'єднання інокентіївців належить до утворень харизматичного спрямування православного кореня. Основою вчення Інокентія стала проповідь близького Апокаліпсису. Саме апокаліптичні очікування приводять інокентіївців до думки про заперечення власності, шлюб, до проповіді суворого аскетизму. У вченні Інокентія надзвичайно потужною була його містична сторона, що й, власне, забезпечило велику кількість його послідовників і прихильників. Сам проповідник, на нашу думку, представляв собою дійсно харизматичну особистість: через особистий релігійний досвід – дар, отриманий начебто від Феодосія Левицького, його життя сповнилось чудесними подіями, стало легендою. Прокляття інокентія боялися, благословення шукали. Усе це стало можливим у середовищі Православної церкви і в її монастирях, з їх парафіянами. Очевидно, що керівні особи Православної церкви навмисно заплющували очі на події, які відбувалися безпосередньо з їх благословіння. Така позиція стала можливою не в силу лояльності Православної церкви до Інокентія і його проповіді, а в силу намагань приховати ті кризові явища, які відбувалися у самому православ'ї.

Джерела та література

1. Гомін Лесь (Королевич О. Д.) Голгофа. – К: „Дніпро”, 1990. – 318 с.
2. Зеленин Н. Донесение об иннокентиевском движении // Миссионерское обозрение. – 1911. – №5. – С. 612.
3. Квитко И. М. Святой Иннокентий Балтский и иннокентиевщина. – М.–Л.: Б/в. – 207 с.
4. Кирика Ф. О так называемом балтском движении в Бессарабии, известного под именем иннокентиевщина // Миссионерское обозрение. – 1913. – № 4. – С. 417.
5. Новое время. – 1913. – № 6.
6. Федоренко Ф. Секты, их вера и дела. – М., 1965 – С. 167.
7. Центральний державний архів вищих органів влади України. – Ф. 4648. – Оп. 7. – Спр. 52. – Арк. 97-98.

УДК 94(477):261.7

Киридон А.М.

УТВЕРЖДЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ПОБУТУ В СУСПІЛЬСТВІ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ 1920-Х РОКІВ: ОНТОЛОГІЧНИЙ І АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Метою пропонованої розвідки є окреслення процесів конструювання та утвердження нового побуту в радянському суспільстві 1920-х років шляхом витіснення традиційної релігійної обрядовості. Авторка вдається до з'ясування системи методів і прийомів державно-партійного апарату по втіленню визначених завдань.

З М І С Т

NOTA BENE

Грипич С.Н. ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕНЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ НА СТОРІНКАХ ФАХОВОЇ ПЕРІОДИКИ, ПРЕДСТАВЛЕНОЇ У ФОНДАХ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ (<i>Рецензія на періодичне фахове видання „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: зб. наук. праць: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету”</i> . – Рівне: РДГУ, 2000 – 2010)	3
ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ	
Удод О.А., Юрій М.Ф. ВЛАДА У КИЇВСЬКІЙ РУСІ	7
Заглинська Л.В., Гоголь Т.В. УКРАЇНСЬКІ ГРОШІ В ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНОМУ АСПЕКТІ СТАНОВЛЕННЯ СВІТОВИХ ГРОШОВИХ ВІДНОСИН	17
Єрасов Б.В. УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ МІЖ КНЯЗЕМ ВОЛОДИМИРОМ ТА ЦЕСАРІВНОЮ АННОЮ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ	28
Омельчук Б.А. РЕЗИДЕНЦІЙНЕ БУДІВНИЦТВО НА ЛЬВІВЩИНІ В ОСТАННІЙ ЧВЕРТІ XVII СТОЛІТТЯ	32
Казначєєва Л.М. РІЧПОСПОЛИТСЬКІ СЕЙМИКИ У ШЛЯХЕТСЬКОМУ САМОВРЯДУВАННІ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ	37
Шеретюк Р.М. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА ПІД ЧАС ПРИЄДНАННЯ УНІАТІВ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ УКРАЇНИ ДО РОСІЙСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КІНЦІ XVIII СТ.	42
Нагорний В.В. ПЕНІТЕНЦІАРНІ ЗАКЛАДИ РОСІЙСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ У БОРОТБІ З УКРАЇНСЬКИМ ПРАВОСЛАВНИМ СЕКТАНТСТВОМ У XVIII - ПОЧАТОК XX СТОЛІТЬ)	47
Нікітін Ю.О. ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПО СТВОРЕННЮ І РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ НАРОДНОГО ЗДОРОВ'Я В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ, ХАРКІВСЬКІЙ ТА ПОЛТАВСЬКІЙ ГУБЕРНІЯХ У II ПОЛОВИНІ XIX СТ.	51
Шугаєва Л.М. В ПОШУКАХ ІСТИННОГО ПРАВОСЛАВ'Я. ІНОКЕНТІЙ БАЛТСЬКИЙ	57
Киридон А.М. УТВЕРДЖЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ПОБУТУ В СУСПІЛЬСТВІ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ 1920-Х РОКІВ: ОНТОЛОГІЧНИЙ І АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ	59
Добровичинська В.А. ЮРІЙ ШУМОВСЬКИЙ: ВІХИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ (1908–2004)	68
Абакунова Г.В. АНТИСЕМІТСЬКА ПОЛІТИКА НАЦИСТСЬКОЇ ВЛАДИ В РАЙХСКОМІСАРІАТІ «УКРАЇНА»	73
Киридон П.В. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПАРТІЙНО-ДЕРЖАВНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ХРУЩОВСЬКОЇ ДОБИ	79
Чура В.І. КОМПАРТАПАРАТ І РЕЛІГІЙНИЙ РУХ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ НАПРИКІНЦІ 80-Х РР. XX СТ.	84

Мишков В. ДІЯЛЬНІСТЬ МИТРОПОЛИТА АДРІАНА (ЧЕТВЕРГОВА) В КОНТЕКСТІ НАЛАГОДЖЕННЯ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ МІЖ РОСІЙСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ СТАРООБРЯДНОЮ ЦЕРКВОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ	88
Веремейчик Л.Ф. СОЦІАЛЬНЕ СЛУЖІННЯ ПРОТЕСТАНТІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ	92
Милуш В.І. ВПЛИВ ХРИСТІАНСТВА НА ВІЙСЬКО: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ І СУЧАСНІСТЬ	95
Филипчук С.В. ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ЦЕРКОВ	100
Давидчук С. ВІЗИТИ ВИЩИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ В УКРАЇНО-ІЗРАЇЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ 90-Х РР. XX СТ.	103
Сидорук Т. В. ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ СУСІДСТВА НА ПРОЦЕСИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	110
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС	
Прищепя Б.А. НОВІ АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІТОПИСНИХ МІСТ ВОЛИНІ	117
Прищепя О. П. РОЗВИТОК ТОРГІВЛІ У МІСЬКИХ ПОСЕЛЕННЯХ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В ДОБУ ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)	123
Мельничук Н.М. СИМВОЛІКА ПОЛЬСЬКОГО СОКОЛЬСТВА ВОЛИНІ: ПОХОДЖЕННЯ І ТРАДИЦІЇ (1921-1939 рр.)	127
Ленартович О.Ю. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОУН НА ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД 1921-1939 РР.	131
Цецик Я.П. РОЛЬ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ВОЛИНІ У 1931 – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1935 РР.	136
Жив'юк А.А. ТЕАТР ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНОГО МАНІПУЛЮВАННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ: РІВНЕНСЬКИЙ ВИПАДОК	142
Семещук В.М. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МЕЛПОРАТИВНИХ РОБІТ НА ВОЛИНІ В УМОВАХ «ЗАСТОЮ»: ПРОБЛЕМИ І СПРОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	148
Виткалов С.В. НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ТОВАРИСТВА ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ СУЧАСНОЇ РІВНЕНЩИНИ	156
Демянюк І. НА ПЕРЕДНЬОМУ КРАЇ. Нарис історії Української Гельсінської Спілки на Рівненщині	159
ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: НАУКОВИЙ ДИСКУРС	
Постоловський Р.М. НАЦІОНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ В ЧЕСЬКИХ ЗЕМЛЯХ	168

Бевзюк Є.В. СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ЧЕСЬКИХ І СЛОВАЦЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	177
Агасиев Икрам Керим оглы ПРОБЛЕМЫ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ НЕМЕЦКИХ КОЛОНИСТОВ В ЮЖНОМ КАВКАЗЕ В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ ХІХ ВЕКА	183
Івчик Н.С. ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В СФЕРІ ОСВІТИ У ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ КРАЮ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.	187
Константінова В.М. ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО МІСТ ПІВДЕННОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІД МАНІФЕСТУ ПРО ВОЦАРІННЯ ОЛЕКСАНДРА ІІ ДО МІСЬКОГО ПОЛОЖЕННЯ 1892 Р.	191
Троян П.С. КОЛОНІАЛЬНЕ ПИТАННЯ В НІМЕЧЧИНІ 1841 – 1884 рр.: ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	195
Плюта Н.В. ФРАНЦІЯ І КОЛОНІАЛЬНА ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ 80-90-Х РР. ХІХ СТОЛІТТЯ	198
Валюх Л.І. АНГЛО-НІМЕЦЬКИЙ КОНФЛІКТ В ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ (1895 – 1896 рр.) В ОЦІНЦІ АНГЛІЙСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ	204
Хитровська Ю.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВОСЛАВНОГО КЛІРУ В ДЕРЖАВНИХ ДУМАХ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ДИСКУСІЙ НАВКОЛО ПИТАННЯ ПРО МОЖЛИВІСТЬ УЧАСТІ ДУХОВЕНСТВА У ПОЛІТИЦІ В ПРАВОСЛАВНІЙ ПРЕСІ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	209
Ласкавий Д.В. УГОДА ГРІНВУДА – БЕРАНЖЕ 1919 р. І НАФТОВИЙ СОЮЗ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ФРАНЦІЇ	213
Скопова О.І. ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ КРИЗИ КОНСТИТУЦІЙНО-МОНАРХІЧНОГО ЛАДУ В ІСПАНІЇ (1918-1931 РР.)	216
Бородинська Л. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СПІЛЬНОТИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН У ПОЛЬЩІ (1918-1939 РР.)	221
Давлєтов О.Р. РІХАРД ДАРРЕ – ВІД АГРОНОМА-КОЛОНІЗАТОРА ДО МІНІСТРА ПРОДОВОЛЬСТВА ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТРЕТЬОГО РЕЙХУ: ШТРИХИ ДО ПОЛІТИЧНОГО ПОРТРЕТУ	225
Піковська Т.В. НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В ПРОГРАМАХ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ПЕРШІЙ ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ В 1920 – СЕРЕДИНІ 1930-х рр.	229
Постоловський Р.М. ДЕМОКРАТИЧНІ ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ (1944 – 1945 рр.)	233
Віруцька С.В. СУСПІЛЬНО - ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ В ПОЛЬЩІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОДІЙ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ»	239
Лемак Н.М. ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ Е. ХІТА В УМОВАХ ЕВОЛЮЦІЇ ТРАДИЦІЙНИХ ЗАСАД КОНСЕРВАТИЗМУ ДО НЕОКОНСЕРВАТИЗМУ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТ.)	244

Пелех Є.І. УЧАСТЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ ФРН У МІЖНАРОДНИХ ЗУСИЛЛЯХ ІЗ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НА ТЕРИТОРІЇ БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ (1991-1995)	251
Генега І.М. ДОКТРИНА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ Є.ПРИМАКОВА: ВІД РОМАНТИЗМУ ДО ПРАГМАТИЗМУ?	255
Санжаревський О.І. СПІЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ОБОРОНИ БІЛОРУСІ ТА РОСІЇ В КІНЦІ 90-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ ДОГОВОРУ ПРО СТВОРЕННЯ СОЮЗНОЇ ДЕРЖАВИ	261
Бояківський Л. С. ГЕОСТРАТЕГІЧНИЙ ПРОЕКТ БУДІВНИЦТВА ГАЗОПОРТУ ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЕНЕРГОБЕЗПЕКИ ПОЛЬЩІ: ДИСКУСІЯ В СЕРЕДИНІ КРАЇНИ	265
Павлюк Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕГОВОРНОГО ПРОЦЕСУ ПРО ПРИЄДНАННЯ МІЖ ХОРВАТІЄЮ ТА ЄС	268
Буз О.М. ЖІНКИ В ПОЛІТИЧНІЙ ТЕОРІЇ	372
Троян С.С. ПОЛІТОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ТЕОРЕТИКО-ЕКСПЛІКАЦІЙНИЙ ПІДХІД	276
ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ	
Якимчук О.О. ВІТЧИЗНЯНІ ІСТОРІОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХЕТСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ШЛЯХТИ РІВНЕНСЬКОГО ПОВІТУ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ КІНЦЯ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ	281
Ветвінська Н.О. ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ ПРОБЛЕМИ В ІСТОРІОГРАФІЇ СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОГО ЯЗИЧНИЦТВА В ХІХ- ХХ СТ.	286
Дібас О.А. КЛАСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ З ІСТОРІЇ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ ДОНБАСУ (1861-1914 рр.)	290
Грипич С.Н., Граб О.В. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ГАЛИЧИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ)	294
Гуч С. СТВОРЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІСТОРИЧНІ, ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ РЕГІОНИ УКРАЇНИ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ	299
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	303
ЗМІСТ	305

Наукове видання

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

Випуск 19

Відповідальний за підготовку збірника до видання – С.С. Троян

Комп'ютерна верстка – Третяк О.Ю.

Обкладинка – Самсонюк В.Б.

Підписано до друку 30. 09. 2010 р. Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”. Наклад 100. Обліково-видавничих аркушів 30,00. Віддруковано засобами оперативної поліграфії ПП Самборський І.О., вул. Толстого, 3, м. Рівне, Україна, 33028.

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць. – Рівне: РДГУ, 2010. – Випуск 19. – 309 с.
